

Pitanje siromaštva u kontekstu poslovne etike s osvrtnom na problematiziranje kvalitete života državljana Benina

Milinković, Dragica

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:129:738944>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-16**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE

s pravom javnosti

BALTAZAR ZAPREŠIĆ

Zaprešić

Preddiplomski stručni studij

Poslovanje i upravljanje

DRAGICA MILINKOVIĆ

**PITANJE SIROMAŠTVA U KONTEKSTU POSLOVNE ETIKE S OSVRTOM NA
PROBLEMATIZIRANJE KVALITETE ŽIVOTA DRŽAVLJANA BENINA**

STRUČNI ZAVRŠNI RAD

Zaprešić, 2019. godine

VELEUČILIŠTE

s pravom javnosti

BALTAZAR ZAPREŠIĆ

Zaprešić

Prediplomski stručni studij

Poslovanje i upravljanje

STRUČNI ZAVRŠNI RAD

**PITANJE SIROMAŠTVA U KONTEKSTU POSLOVNE ETIKE S OSVRTOM NA
PROBLEMATIZIRANJE KVALITETE ŽIVOTA DRŽAVLJANA BENINA**

Mentorica:

dr.sc. Dafne Vidanec, prof. v. š.

Naziv kolegija:

Poslovna etika

Studentica:

Dragica Milinković

JB MAG studenta:

0234052935

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
ABSTRACT.....	2
1. UVOD.....	3
2. POJAM I SHVAĆANJE SIROMAŠTVA	4
2.1. APSOLUTNO SIROMAŠTVO	4
2.2. RELATIVNO SIROMAŠTVO	4
2.3. INTENZITET SIROMAŠTVA	5
2.4. VIŠEDIMENZIONALNOST SIROMAŠTVA	5
2.4.1. FINACIJSKI IZVORI	7
2.4.2. ZDRAVLJE.....	7
2.4.3. SMJEŠTAJ	7
2.4.4. OBRAZOVANJE	8
2.4.5. UKLJUČIVANJE U RADNU SREDINU	8
2.4.6. SOCIJALNA INTEGRACIJA.....	8
2.4.7. REZIDENCIJALNI STATUS	9
2.4.8. PRIMARNA OBITELJ	9
3. SIROMAŠTVO KAO ETIČKI I EKONOMSKI PROBLEM U KONTEKSTU POSLOVNE ETIKE	10
3.1. SIROMAŠTVO KAO ETIČKI PROBLEM.....	10
3.1.1. PROBLEM SIROMAŠTVA	10
3.1.2. RIZICI SIROMAŠTVA.....	11
3.1.3. SIROMAŠTVO I PITANJE MORALA U ETICI.....	13
3.2. SIROMAŠTVO KAO EKONOMSKI PROBLEM.....	15
3.2.1. TRANSFORMACIJA DRUŠTVA	15
3.2.2. MODEL ŽIVOTNOG CIKLUSA.....	18
4. PUTOVANJE U AFRIKU.....	20
4.1. POVIJESNI DIO BENINA	20
4.2. ŽIVOT U BENINU.....	21
4.3. POSJET SELIMA.....	24
5. ZAKLJUČAK	27
6. POPIS LITERATURE	28

7.	POPIS SLIKA	29
8.	ŽIVOTOPIS	30

SAŽETAK

U ovom završnom stručnom radu obrađena je tema siromaštva te vlastito iskustvo stečeno na putovanju u Afriku, točnije u grad Benin. Poblje je objašnjen pojam siromaštva te njegova podjela na apsolutno i relativno siromaštvo. Također prikazane su i dimenzije siromaštva te je svaka od njih i objašnjena. Nadalje, obrađena je tema siromaštva kao etičkog problema gdje se pokušava osvijestiti o problemu siromaštva kao i njegovim rizicima te koju ulogu imaju obitelj i država u rješavanju istog. Postavlja se i pitanje morala u etici. Prikazano je i siromaštvo kao ekonomski problem razrađeno kroz transformaciju društva točnije kroz ekonomsku, društvenu i demografsku transformaciju. Navedeno je vlastito iskustvo kroz putovanje u Afriku, gdje se moglo vidjeti kako to siromaštvo izgleda u stvarnosti.

Ključne riječi: siromaštvo, etika, ekonomija, Afrika

ABSTRACT

In this final professional paper, the topic of poverty is covered and one's own experience gained on a trip to Africa, more specifically to the city of Benin. The concept of poverty and its division into absolute and relative poverty are explained in more detail. The dimensions of poverty are also outlined and explained. Furthermore, the topic of poverty is addressed as an ethical problem, where it tries to raise awareness of the problem of poverty as well as its risks and the role of the family and the state in solving it. There is also the question of morality in ethics. Poverty is also presented as an economic problem elaborated through the transformation of society, more precisely through economic, social and demographic transformation. It is written about own experience through the trip to Africa, where it was possible to see the poverty in reality.

Key words: poverty, ethics, economics, Africa

1. UVOD

Siromaštvo je teško definirati. Postoji puno načina za prikaz siromaštva, no ono ne predstavlja za svakoga isto. Može se promatrati kroz nedostatak materijalnog, društvenog, ili ono najčešće, kroz novac. No, siromaštvo predstavlja velik nedostatak u etičkom i ekonomskom smislu. Kako riješiti problem i rizike siromaštva je pitanje na koje se pokušava pronaći odgovor putem obiteljskih, duhovnih i ekonomskih veza te kako smanjiti njegovu učestalost.

Siromaštvo se percipira i shvaća kao moralno zlo. Siromašan je onaj koji je stalno ili privremeno u situaciji potrebe, ovisnosti ili poniženja, u stanju bespomoćnosti, bespravnosti. Siromaštvo predstavlja tragediju socijalne isključenosti. Siromaštvo vodi do socijalne isključenosti, a socijalna isključenost do siromaštva. Važno je zapamtiti da nejednakost i siromaštvo nisu istoznačni pojmovi.

Završni rad je podijeljen na pet cjelina, uključujući uvod i zaključak. U uvodu definira se tema rada, te njegova struktura. U drugom poglavlju se obrađuje pojam siromaštva i njegove glavne dimenzije. U trećem poglavlju obrađuje se siromaštvo kao etički i ekonomski problem, gdje se prikazuje problem siromaštva, njegovi rizici i odnos morala u etici. Četvrta cjelina je putovanje u Afriku i opis vlastitog iskustva. Posljednje poglavlje čini zaključak te osobni osvrt na temu. Podloga rada temeljena je na osobnom iskustvu putovanja u Benin.

2. POJAM I SHVAĆANJE SIROMAŠTVA

Ne postoji točna definicija siromaštva. Siromaštvo predstavlja tragediju socijalne isključenosti. Predstavlja veliki etički kao i ekonomski problem te traži odgovore i načine kako smanjiti njegovu učestalost. Siromaštvo vodi do socijalne isključenosti, a socijalna isključenost do siromaštva, ali to nisu dvije iste stvari. U nekom društvu može biti siromašnih koji su dobro uključeni u društvo. Slično tome, lako je zamisliti bogate ljude koji su isključeni iz društva. Siromaštvo se obično dijeli na dohodovno – bez mogućnosti i zadovoljavanja minimalnih životnih potreba – i ne dohodovno – koje obuhvaća i neka druga životno važna obilježja, najčešće vezana uz razinu obrazovanja, zdravlja i sl. U razmatranju ne dohodovnog siromaštva uključuju se zdravstveno stanje, pokazatelji o prehrani i pismenosti stanovništva. Ipak, općenito se veća pozornost pridaje apsolutnom i relativnom dohodovnom siromaštvu.

2.1. APSOLUTNO SIROMAŠTVO

Apsolutno siromaštvo podrazumijeva postotak stanovništva koje živi ispod određenog iznosa raspoloživog dohotka. Taj je određeni iznos granica siromaštva. Apsolutna granica siromaštva označava apsolutni minimalni životni standard i obično se temelji na točno utvrđenoj potrošačkoj košarici prehrambenih proizvoda (za koju procjenjuje da podmiruje odgovarajuće minimalne prehrambene potrebe za očuvanje zdravlja), uvećanu za neke druge troškove (poput stanovanja i odjeće). Stoga se apsolutna granica siromaštva može znatno razlikovati među zemljama, ovisno o sadržaju potrošačke košarice.

2.2. RELATIVNO SIROMAŠTVO

Relativna granica siromaštva utvrđuje siromaštvo u odnosu prema nacionalnom životnom standardu jer se, bez obzira na apsolutne potrebe, ljudi mogu smatrati siromašnima ako je njihov standard znatno niži od standarda drugih osoba u promatranoj zemlji. Relativna granica siromaštva obično se utvrđuje kao određeni postotak medijalnoga ili prosječnog dohotka kućanstva. Svjetska banka određuje siromaštvo prema polovici medijalnog dohotka kao osnove za međunarodne usporedbe. Apsolutna i relativna stopa siromaštva pokazuju prosjek za cijelo stanovništvo i zapravo ne govore tko je u boljem odnosno lošijem položaju. Stoga je potrebno utvrditi stope siromaštva za pojedine skupine stanovništva.¹

¹ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56227>

2.3. INTENZITET SIROMAŠTVA

U razmišljanju o politikama koje mogu ublažiti siromaštvo ponekad je korisno znati koliko je siromašno stanovništvo udaljeno od granice siromaštva. Jaz siromaštva pokazuje koliko bi dohotka trebalo transferirati siromašnom stanovništvu da se dohodak kućanstva podigne do granice siromaštva (uz pretpostavku da transferirani dohodak ne utječe na radne napore primatelja).

Intenzitet siromaštva zajednički je pokazatelj koji obuhvaća broj siromašnih, dubinu siromaštva (odnosno udaljenosti od granice siromaštva) i nejednakosti među siromašnim. Zbog praktičnih razloga intenzitet siromaštva može se matematički uzeti kao zbroj postotnih promjena stopa siromaštva i jaza siromaštva.²

2.4. VIŠEDIMENZIONALNOST SIROMAŠTVA

Siromašni nisu samo žrtve već i sudionici. Svaka osoba je dostojanstvena. Siromaštvo je nedostatak dobrobiti, što uključuje niz neizvjesnih okolnosti koje se obično očituju trajnim manjkom financijskih izvora. K tome, siromaštvo donosi dodatna ozbiljna ograničenja: osiromašeni ljudi često su lošeg zdravlja; na duže vrijeme su nezaposleni; uglavnom stanuju u premalim prostorima; često su slabog obrazovanja i stručne izobrazbe; rade nesigurne poslove, imaju jedva održivu društvenu mrežu, prekinute obiteljske veze i nesiguran rezidencijalni status.

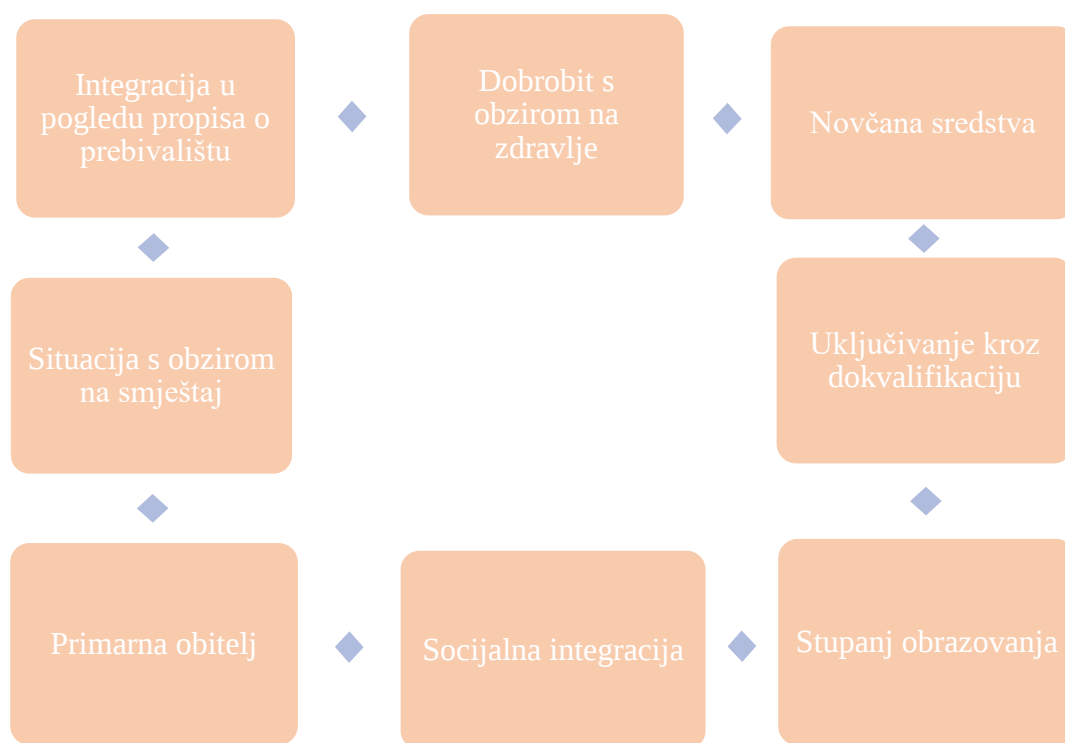
Svatko tko zaista želi otkriti cjelokupnu tragediju siromaštva i socijalne isključenosti, mora istražiti opis ovih nesigurnih okolnosti u svim njihovim dimenzijama. Stoga se uzima u obzir osam dimenzija. Uz financijske izvore to su: dobrobit vezana uz zdravlje, stambene okolnosti, razina obrazovanja, integracija u radnu sredinu, integracija u društvo, integracija u pogledu zakona o prebivalištu i primarna obitelj. Ovih osam dimenzija su predložene na slici 1. Postoje i dodatne dimenzije, to jest psihološke, kulturološke, ideološke, etničke i duhovne; one se ne analiziraju u istom okviru ili modelu. Ove dimenzije ipak utječu (ponekad i najviše) na situaciju koja nije samo rezultat materijalnih dimenzija dobivenih determinističkim metodama.³

² <http://www.ijf.hr/pojmovnik/siromastvo.htm>

³ <https://hrcak.srce.hr/13210>

Na slici 1 prikazane su dimenzije siromaštva.

Slika 1 Dimenzije siromaštva

Izvor: Izrada autorice

Što je osoba siromašnija u ovih osam dimenzija, i što je više dimenzija ograničava, njene su okolnosti nesigurnije. Povećana opasnost znači “pomak prema marginalizaciji”, a siromaštvo je životna situacija na rubu društva. Siromaštvo vodi do socijalne isključenosti, a socijalna isključenost do siromaštva, ali to nisu dvije iste stvari. U nekom društvu može biti siromašnih koji su dobro uključeni u društvo. Slično tome, lako je zamisliti bogate ljude koji su isključeni iz društva. Siromaštvo i isključenost nisu samo nedostatak materijalnih dobara i socijalne skrbi. Uz njih je vezan i čimbenik osamljenosti; odnosno koliko podrške osobi pruža mreža ljudi kojoj osoba pripada. (Landes,2003.:277)

2.4.1. FINANCIJSKI IZVORI

Čimbenici financijskog rizika koji često dovode do siromaštva su dugotrajna nezaposlenost, niske plaće, niski prihodi kućanstva, veliki obiteljski izdaci i teški teret duga. Nadalje, pojedini događaji u životu pojedinca ili obitelji sa sobom nose opasnost od pada u materijalno siromaštvo. U većini zemalja rođenje djeteta predstavlja golemi teret za roditeljski proračun. Razvod vodi do siromaštva ako je prije rastave zajednički prihod bio jedva dovoljan. Smrt roditelja također može financijski destabilizirati obitelj. Obratno, novi posao, promjena funkcije, povećanje opsega posla ili novi zadaci mogu dovesti do povećanja prihoda kućanstva i tako poboljšati dimenziju financijskih izvora. K tome, vraćanjem dugova ili smanjivanjem fiksnih troškova sniženjem poreza ili nižom najamninom može se osigurati poboljšanje financijske situacije u kućanstvu. Ne treba zaboraviti da bolje upravljanje financijskim izvorima također može poboljšati financijsku situaciju.⁴

2.4.2. ZDRAVLJE

Iako svako ljudsko biće ima pravo na najveći ostvariv standard tjelesnog i psihičkog zdravlja, što vodi do dostojanstvenog života, u praksi zdravstvena dobrobit znatno ovisi o društveno-ekonomskom statusu osobe, može se reći njezinim obrazovnim postignućima, profesionalnom statusu i prihodu: osobe s nižim socioekonomskim statusom žive manje zdravi život, često su bolesne ili su osobe s invaliditetom i umiru mlađe. Međutim, siromaštvo ne čini ljude bolesnima, već bolest ili nesreća mogu dovesti do siromaštva. Ovisnost također može ograničiti sposobnost osobe i pokrenuti neizvjesnu situaciju. Suprotno tome, osoba koja pobijedi ovisnost ili se oporavi od bolesti ili nesreće doživljava poboljšanje dobrobiti vezane uz zdravlje. Još važnije, ekonomsko poboljšanje pridonosi i poboljšanju zdravlja.⁵

2.4.3. SMJEŠTAJ

Ne uzimajući smještaj u užem smislu riječi, pravo na (odgovarajući) smještaj se shvaća kao pravo na siguran, miran i dostojanstven život. To podrazumijeva odgovarajuću privatnost, prostor, sigurnost, grijanje, osvjetljenje i prozračivanje, infrastrukturu i odgovarajuću lokaciju u odnosu na mjesto rada i osnovne ustanove, čije usluge bi trebale biti na raspolaganju po razumnoj cijeni. Pokazatelji nesigurnih okolnosti s obzirom na smještaj stoga su: beskućništvo,

⁴ <https://hrcak.srce.hr/5711>

⁵ <https://hrcak.srce.hr/185882>

veličina životnog prostora, kvaliteta sanitarnih instalacija i stambenih područja. Kućanstva s niskim prihodima često se nalaze u zapuštenim prostorima s lošim sanitarnim čvorovima i premalim životnim prostorom. Ti se stanovi često nalaze u četvrtima čije su karakteristike ne samo velika razina buke od cestovnog prometa i onečišćenje ispušnim plinovima, već i nedostatak mogućnosti rekreacije, nedostatak sigurnosti, nepostojanje organizirane javne službe, na primjer javnog prijevoza. Ako, s druge strane, beskućnik pronađe sklonište ili se obitelj pogođena siromaštvom preseli u veći i bolje opremljeni stan na boljoj lokaciji, poboljšava se situacija sa smještajem.

2.4.4. OBRAZOVANJE

Obrazovanje je opisano u Međunarodnoj konvenciji o zaštiti ekonomskih, društvenih i kulturoloških prava kao “usmjereno punom razvoju ljudske osobnosti i osjećaju dostojanstva”. Nedovoljno obrazovanje vodi do teških materijalnih posljedica. Ljudi niskog stupnja obrazovanja i niskih profesionalnih kvalifikacija u velikoj su opasnosti od osiromašenja. Razlog tome je dugoročna nezaposlenost ili pripadnost skupini zaposlenih i siromašnih. Ti se ljudi teže nose s presudnim događajima u životu od bolje obrazovanih ljudi. Dimenzija obrazovanja može se poboljšati naknadnim obrazovanjem ili obukom, priznavanjem useljeničkih svjedodžbi ili uvjerenja o obuci ili sudjelovanjem u cijelo-životnom učenju, a u mnogo slučajeva napredak u obrazovanju postiže se učenjem “na radnom mjestu”⁶

2.4.5. UKLJUČIVANJE U RADNU SREDINU

Trajna nezaposlenost dovodi do velike opasnosti od siromaštva, čak i zaposleni ljudi ne mogu uvijek izbjeći opasnost od siromaštva. Ovo se može dogoditi ako rade u nesigurnim, netipičnim radnim uvjetima. Nestabilnost čine i kratkoročni posao, posao prema potrebi, manjak zakonske zaštite ili neredovit i nesiguran prihod. Obratno, osobi koja pronađe posao ili joj se normaliziraju odnosi na radnom mjestu, slijedi napredak u dimenziji uključivanja u radnu sredinu.

2.4.6. SOCIJALNA INTEGRACIJA

Potpuni razvoj svakog pojedinca postiže se u životu u zajednici, a takav se život temelji na ljudskom dostojanstvu i ljudskim pravima. Socijalna integracija stoga opisuje koliko je dobro

⁶ <https://www.bib.irb.hr/600879>

osoba uključena u mrežu. Postoji razlika između primarne, to jest obiteljske mreže, i sekundarne mreže. Posljednja uključuje krug prijatelja i poznanika te uključenost u volonterski rad. Pokazatelji nesigurne situacije s obzirom na dimenziju socijalne integracije mogu biti prekinute obiteljske veze, malo društvenih kontakata i povlačenje iz društvenih aktivnosti. Ljudi u nesigurnoj situaciji često nemaju nikoga unutar obitelji ili među prijateljima i poznanicima kome se mogu povjeriti. Vrlo lako mogu izgubiti sposobnost rješavanja problema dođe li do presudnih događaja zbog kojih bi mogli biti psihički destabilizirani. Međutim, ako osoba pronađe način za izlazak iz društvene izolacije i počne njegovati veze s obitelji i susjedima, uključi se u klub i počne volonterski raditi za neku organizaciju, to vodi do poboljšanja dimenzije socijalne integracije.⁷

2.4.7. REZIDENCIJALNI STATUS

Migranti s privremenim prebivališnim statusom ili bez njega i osobe bez dokumenata primarno se nalaze u nesigurnoj zakonskoj situaciji, što negativno utječe na njihove prilike na tržištu rada i kvalifikaciju za sustav socijalne sigurnosti. K tome, nerazjašnjen rezidencijalni status predstavlja psihološki teret. Ako je rezidencijalni status pozitivno riješen, povećava se integracija kada je riječ o zakonima o prebivalištu te dotična osoba može ponovo započeti dugoročno planirati svoj život.

2.4.8. PRIMARNA OBITELJ

Dimenzija “primarne obitelji” odnosi se na roditeljski dom. Ova dimenzija je sažetak onoga što pojedinac nosi iz obiteljskog doma u obliku “socijalnog nasljeđa” kada krene dalje na preostalim sedam ranije spomenutih dimenzija uključivanja. Primjeri toga su: jesu li roditelji uspjeli prenijeti svoje dobro obrazovanje, jesu li uključeni u društvo i radnu sredinu i jesu li zdravi. Što je niže ekonomsko, društveno i kulturološko nasljeđe roditelja, to je veća opasnost da će djeca biti siromašna, ali naravno da djetetova volja za uspjehom kao i njegov psihološki (kulturološki, ideološki, etnički, duhovni) profil mogu pomoći da se ta opasnost nadvlada. Obratno: što je bolja početna pozicija u pogledu izvorne obitelji, veća je mogućnost da se živi uspješan život.⁸

⁷ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56928>

⁸ <https://www.bib.irb.hr/406573>

3. SIROMAŠTVO KAO ETIČKI I EKONOMSKI PROBLEM U KONTEKSTU POSLOVNE ETIKE

U ovom poglavlju objasniti će se kako i u kojoj mjeri siromaštvo predstavlja etički i ekonomski problem te kako je to predstavljeno u poslovnoj etici.

3.1. SIROMAŠTVO KAO ETIČKI PROBLEM

Svako ljudsko biće ima pravo na dostatna sredstva za dostojanstven život, osobito za hranu, odjeću, krov nad glavom, zdravlje, zdravstvenu zaštitu, odmor i nužne socijalne usluge. Prema tome, u slučaju bolesti, onesposobljenosti, starosti, nezaposlenosti, i bilo koje druge situacije u kojoj su joj uskraćena prava, svaka osoba ima pravo na zbrinjavanje. Međunarodno priznato pravo na socijalnu sigurnost osnovno je jamstvo ljudskog dostojanstva svim ljudima koji nisu u mogućnosti sami ostvariti svoja prava.

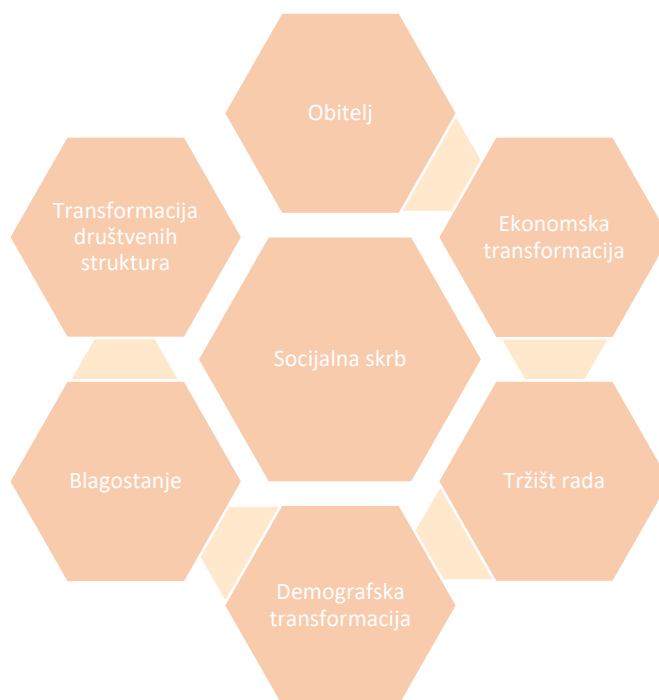
3.1.1. PROBLEM SIROMAŠTVA

Siromaštvo je realnost mnogih ljudi u globalnim razmjerima. Ako je siromaštvo nedostatak dobrobiti, a socijalna skrb odražava strukturne uvjete za razvoj osobne i društvene dobrobiti, siromaštvo je tada i nedostatak socijalne skrbi. Osoba koja ne može naći posao ili zaraditi dovoljno svojim radom, koja ne nalazi podršku obitelji ili drugih primarnih mreža i koja ne prima potrebnu pomoć od države ili drugih društvenih organizacija, morat će živjeti u siromaštvu. Društveni napredak jedne zemlje može se mjeriti brojem ljudi koji se, prisiljeni živjeti u siromaštvu, mogu odmaknuti od ovakve neizvjesne situacije i s vremenom postići više dobrobiti. Tamo gdje se povećava broj ljudi prisiljenih na život u siromaštvu, povećava se i društvena nejednakost, a samim time i društvena napetost; zajednička dobrobit prestaje biti u središtu pažnje, a država dolazi u opasnost da u socijalnom smislu krene unatrag. Rizik socijalnog nasilja, kriminala i pogrešnog upravljanja je veći, čime se ugrožavaju demokracija i ljudska prava. Strukturni uvjeti za razvoj osobne i društvene dobrobiti obuhvaćaju: Mogućnost da svatko može upravljati vlastitim svakodnevnim životom i svakodnevnim životom svoje obitelji. To uključuje izdatke za hranu, stanovanje, zdravlje, mobilnost i socijalnu participaciju. Mogućnost da se svaka osoba zaštiti od socijalnih rizika kao što su nezaposlenost, bolest, nesreće i invaliditet. Mogućnost da se svakoj osobi jamče uvjeti za život u slučaju umirovljenja putem (socijalnih) osiguranja i/ili ušteđevine za starost. Ove uvjete oblikuju tri glavna izvora: i) plaćeno proizvodno zapošljavanje na tržištu rada; a) solidarnost unutar obitelji i primarnih mreža i b) podrška koju pruža socijalna država. Ljudi su prisiljeni živjeti u siromaštvu ako ne mogu dovoljno zaraditi na poslu kako bi sebi i onima koji o njima ovise zajamčili egzistenciju; ako se

Dragica Milinović: Pitanje siromaštva u kontekstu poslovne etike s osvrtom na problematiziranje kvalitete života državljana Benina (završni stručni rad)

ne može zajamčiti podrška obitelji; i ako socijalna država ne pruža dostatnu pomoć. Iz toga proizlazi da je konkretno ljudsko blagostanje uvijek definirano interakcijom ova tri izvora: tržišta rada, obitelji i socijalne države. (Sen, 2012.:99-107)

Slika 2 Prikaz socijalne skrbi

Izvor: Izrada autorice

Slika 2 prikazuje model socijalne skrbi. On potiče razmišljanja o tri pitanja: Što je socijalna skrb? Kako se dolazi do socijalne skrbi? Kakav utjecaj ima društvena transformacija na socijalnu skrb?

3.1.2. RIZICI SIROMAŠTVA

Rad je izvor dobrobiti jer omogućava realizaciju brojnih drugih prava. On omogućava osobno uzdržavanje i uzdržavanje obitelji i, ako je slobodno odabran ili prihvaćen, ujedno znači priznavanje i odgovorno sudjelovanje u društvu. Tržište rada je jedan od tri stupa socijalne skrbi, budući da je to mjesto na kojem se generira prihod za doprinos egzistenciji i financiranje željenih životnih standarda. Ovi prihodi razlikuju se prema profesionalnim kvalifikacijama, sektorima, regijama, spolu, dobi i nacionalnosti i sl. Međutim, tržište rada nosi i određen broj rizika od

siromaštva, a posebno nezaposlenost. Svatko tko ne pronađe posao na tržištu rada kao mlada osoba, tko izgubi posao ili napusti tržište rada bez zaštite u velikoj je opasnosti od osiromašenja. Nemaju svi radno sposobni ljudi iste mogućnosti u pronalaženju posla. Ne samo da je prisutan manjak plaćenog rada, nego i ljudi koji traže posao često nemaju kvalifikacije koje se trenutno traže na tržištu rada.

Instrumenti međunarodnih ljudskih prava daju pravo svim radnicima na pravedne, poštene, sigurne i zdrave uvjete rada, uključujući pravednu naknadu koja je dostatna za pristojan životni standard radnika i njihovih obitelji. Međutim, stvarnost pokazuje da sama zaposlenost nije dovoljna da bi se izbjeglo siromaštvo. Tamo gdje su plaće niže; gdje su netipični radni uvjeti široko rasprostranjeni; gdje su zakoni o radu i sigurnosti na radu jedva razvijeni ili se ne poštuju, ljudi žive u siromaštvu iako su zaposleni. To je razlog zbog kojega u mnogim zemljama država određuje minimalne plaće. No, to često nije dovoljno kako bi se zajamčio egzistencijalni minimum čak niti za jednu osobu. Posebna se pažnja mora posvetiti radu na sivom ili crnom tržištu rada. U nekim je zemljama ovaj segment tržišta rada za mnoge ljude jedina mogućnost zarađivanja bilo kakvog prihoda. U mnogim slučajevima ovaj ekstremni oblik nesigurnog zaposlenja još uvijek nije dovoljan da bi omogućio bijeg iz siromaštva, a uz to radnici nisu zaštićeni od socijalnih rizika te im ovakvo zaposlenje ne omogućava mirovinu za starost.⁹

3.1.2.1. Uloga obitelji

Obitelj, koja predstavlja prvu spoznaju zajednice kod svakog pojedinca, mjesto je gdje se njeguju mogućnosti i polažu temelji za dobrobit. Obitelj ima pravo na odgovarajuću socijalnu, zakonsku i ekonomsku zaštitu od društva i države. Obitelj je u ovom smislu drugi stup socijalne skrbi, počevši od mogućnosti zadovoljavanja materijalnih potreba njezinih članova i rješavanja vlastitih poteškoća. U svakoj obitelji prihod može primati više od jedne osobe, a obitelj može primati dodatna financijska sredstva, kao što su dječji doplatci, čime se pridonosi osiguranju njezinog očuvanja. U mnogim državama siromašne obitelji mogu preživjeti i izbjeći glad samo zahvaljujući vlastitom gospodarstvu za zadovoljavanje osnovnih potreba koje mogu razviti uzgajajući, primjerice, hranu na vlastitim malenim komadima zemlje. U svakom slučaju, obitelji se u sve većoj mjeri suočavaju s rizicima od siromaštva. Prihod kućanstva može ostati ispod razine siromaštva ako je zarada na tržištu rada niska, a broj nezaposlenih članova obitelji velik. Granica do koje oba roditelja mogu dobiti plaćeno zaposlenje također ovisi i o tome je li potrebna briga o djeci i ako jest, koliko ona stoji. Ovu zadaću vrlo često preuzimaju drugi članovi obitelji ili su djeca prepuštena sama sebi. Sustav skrbi može promicati zapošljavanje muškaraca i žena pružanjem odgovarajućih usluga čuvanja djece (vrtića) kako bi se upotpunila pomoć obitelji. Nisu svi oblici obitelji izloženi istim rizicima od siromaštva. Jedno roditeljske obitelji ili obitelji s više od dvoje djece često su posebno snažno pogođene siromaštvom. To

⁹ https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=32957

nema veze samo s niskim prihodima, nego i s nedovoljnim materijalnim potporama u odnosu na obiteljske troškove. Ovo su razlozi iz kojih su djeca danas vrlo često ugrožena siromaštvom i iz kojih je pitanje dječjeg siromaštva od tako velikog značaja u brojnim europskim zemljama. Situacija u kućanstvu može odvesti ljude, posebno djecu i mlade ljude, u siromaštvo. Povećanje zaposlenosti i socijalni transferi ne predstavljaju uvijek izlaz iz obiteljskog siromaštva. Stoga se dobrobit koju potencijalno nudi obitelj mora razmotriti u smislu društvenosti i kvalitete odnosa. (Sen, 2012.:101)

3.1.2.2. Uloga socijalne države

Dobrobit je, iz kulturološke i socijalne perspektive, duboko ukorijenjena u političko okružje gdje se pretpostavlja da su pravednost, jednakost i solidarnost temelji ljudskoga suživota. Socijalna država osigurava, ili bi trebala osiguravati, konkretne društvene infrastrukture u koje su usađeni ovi temeljni principi. U tom je smislu socijalna država treći važan izvor dobrobiti. Osnovna politička odgovornost svake javne institucije jest zaista neprestano unaprjeđenje ove dobrobiti. Socijalna država može biti organizirana u različite oblike, ovisno o različitosti postojećih kultura, ustavnih sredstava i razina civiliziranosti i društvenog kapitala. Njezine su prednosti pružanje zaštite od socijalnih rizika kao što su nezaposlenost, nesreće, bolest i nesposobnost, i podržavanje starosne mirovine. Ona služi i kao posljednja socijalna sigurnosna mreža prije pada u materijalno siromaštvo. Ona se financira iz prihoda od poreza i/ili iz odbitaka od plaća i zarada. U nekim zemljama socijalno osiguranje koje se isplaćuje onima koji su izgubili prihod nije dostatno za pristojan život. Stoga će socijalni rizici kao što su nezaposlenost, nesreća, bolest i starost voditi izravno u siromaštvo. Čak i ako se iznosi za socijalnu pomoć isplaćuju, oni su često toliko niski da jedva pružaju mogućnost za dostojanstveno preživljavanje.¹⁰

3.1.3. SIROMAŠTVO I PITANJE MORALA U ETICI

“Govori se da je trenutno oko 800 milijuna ljudi pothranjeno, da je milijarda i sto milijuna ljudi bez pitke vode, da su 2 milijarde i 600 milijuna ljudi bez pristupa temeljnim zdravstvenim ustanovama... Prema istraživanjima oko 2 milijarde ljudi danas nema pristup do nužnih lijekova; oko milijarda ljudi žive kao beskućnici, oko 2 milijarde nemaju električne struje; oko 800 milijuna ljudi žive kao analfabeti i oko 250 milijuna djece između 5 i 14 godina izvan su kuće i rade često u teškim okolnostima kao vojnici i prostitutke. Statistike, nadalje, pokazuju da oko 18 milijuna ljudi godišnje umire od siromaštva”.¹¹ Imamo li, kao pojedinci, ali i kao zajednica (društvo), moralnu dužnost zamisliti se nad tim brojkama? Ne bi li bilo bolje govoriti o ljubavi

¹⁰ https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=229190

¹¹ https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=126720

prema bližnjemu, a ne o dužnosti? Čini li netko zapravo nešto nedopušteno dok njegovi čini nadilaze pravne dužnosti? “Kant, kako je poznato, na ova pitanja odgovara niječno. On i ne govori o mogućnosti da se može svoje moralne mogućnosti ispuniti iznad mjere dužnosti. U njega, naime, ne postoji pojam »supererogacije« (činjenja više negoli se treba činiti!). Neki će opravdano zaključiti da je to propust njegove etike.”¹²

Kako pojmiti supererogaciju? Najprije kao specifičnu ljubav prema bližnjemu – kako to čitamo u evanđeoskoj prispodobi o milosrdnom Samaritanacu (usp. Lk 10, 35). Samaritanac iz prispodobe ispunjava svoju dužnost. On pomaže unesrećenome. To je dužnost svakoga člana moralne zajednice.¹³

Imamo li kao moralna zajednica dužnost (obvezu) pomoći siromasima? Dokle u slučaju siromaštva doseže moralna zajednica sa simetrički raspoređenim pravima i dužnostima? Ograničava li se ona na obiteljsku zajednicu ili na krug prijatelja, na lokalnu zajednicu, na jednu naciju, na jedan kontinent ili na cijeli svijet?

Moralna zajednica je nešto globalno.” No, ne bismo li protiv siromaštva trebali nastupati djelima samilosti (supererogativno), kao Samaritanac iz evanđelja – jer nam je to objektivna dužnost? Mnogi ipak ne shvaćaju kao »djelo dužnosti da se protiv siromaštva bore davanjem milostinje (novčane pomoći), nego to više shvaćaju kao djelo kreposti, kao nešto što je pohvalno, nešto što je možda herojsko, ali ne nešto što se od nas traži ili može tražiti. Većina će se ljudi složiti s time da je nužno izbjeći ona djela koja drugima nanose štetu. To znači da svatko prema tome ima »negativnu« dužnost, odnosno obvezu propuštanja takvih djela”.¹⁴

Često pokušavamo praviti razliku između etike i morala. Tako kažemo “etika” kada želimo označiti jedno nadindividualno ili metaindividualno gledište, a “moral” kada se želimo postaviti na razini odlučivanja i djelovanja pojedinaca. Ali individualni moral ovisi implicitno ili eksplicitno o etici. Etika presušuje i prazni se bez individualnih morala. Ta su dva pojma nerazdvojna i katkad se preklapaju; u tom slučaju možemo ravnopravno upotrebljavati bilo jedan, bilo drugi pojam. (Morin, 2008.:12)

Zajednički rad svih ljudi u razvijanju cijelog čovjeka i svakog čovjeka je dužnost svih prema svima i mora biti ono što će povezivati cijeli svijet. Zemlje koje žive u blagostanju trebaju preuzeti posebnu odgovornost u postizanju zajedništva. (Muller, 2015.:16)

¹² https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=126720

¹³ https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=126720

¹⁴ https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=126720

3.2. SIROMAŠTVO KAO EKONOMSKI PROBLEM

Važno je zapamtiti da nejednakost i siromaštvo nisu istoznačni pojmovi. Uz adekvatne kombinacije ekonomskih politika moguće je osigurati rast i suzbiti nejednakost. Međutim, to ne znači da će se time smanjiti siromaštvo.

3.2.1. TRANSFORMACIJA DRUŠTVA

Društva se neprestano transformiraju uzrokujući promjenjive razine socijalne zaštite u različitim zemljama. Neki su ljudi pobjednici u ovom procesu društvene promjene: napreduju na društvenoj ljestvici i postižu bolju socijalnu zaštitu. Drugi su sudionici takve transformacije društva gubitnici: njihove su osobne životne okolnosti nesigurne, a oni su suočeni s novim socijalnim rizicima. Udaljenost između pobjednika i gubitnika današnje društvene transformacije raste. S obzirom na siromaštvo i isključenost iz društva, vrlo su važna tri glavna aspekta transformacije društva: ekonomska, socijalna i demografska transformacija.

3.2.1.1. Ekonomska transformacija

Ekonomija neke zemlje ne slijedi samo ciklički tijek procvata i recesije, već je podložna i trajnoj strukturalnoj transformaciji. Na ovu strukturalnu promjenu naročito utječu dvije sile: procesi globalizacije i tehnološkog razvoja koji jednako utječu na makroekonomiju i svakodnevni život običnih ljudi. Ekonomska i politička globalizacija sve jače povezuje nacionalne ekonomije putem trgovine, izravnih ulaganja i financijskih transfera te nameće globalnu podjelu rada i u najudaljenijim krajevima svijeta. Ekonomska međuzavisnost postala je izuzetno velika. Zahvaljujući novim tehničkim mogućnostima na polju komunikacije, današnje su tvrtke sve manje, u klasičnom smislu riječi, vezane uz određeno mjesto. Ona ulažu u ona područja za koja im lokalni uvjeti pružaju najviše prednosti. Ova, već dugo uobičajena praksa u nacionalnom kontekstu, sada igra sve važniju ulogu i u globalnom kontekstu. Ekonomska politika mutira u politiku lokacije. Politika lokacije odražava se na zakonske okvire, u kvaliteti i nadnicama radne snage, u istraživačkoj i obrazovnoj politici te u brojnim drugim aspektima. Ovome se pridodaje i ono što se obično naziva tehničkim napretkom. To se ne vidi samo u novim proizvodima i uslugama, već mnogo više u novim postupcima i procesima.

Promjene potaknute globalizacijom i tehnološkim razvojem sa sobom nose posljedice za tržište rada, obitelji i sustav socijalne skrbi. Brojna nacionalna tržišta rada prolaze kroz promjene i integrirana u globalno tržište rada. Radnici otkrivaju kako su konkurenti u globalnom natjecanju

za zaposlenje. Sve je veći pritisak na nadnice i uvjete rada. Priča se o “fleksibilizaciji”: fleksibilne radne snage moraju biti spremne prihvatiti varijabilne prihode, uzastopne promjene mjesta rada, promjenjivo radno vrijeme i stalno obrazovanje. Takav stres ima svoje posljedice. Sve je veći broj ljudi koji se više ne mogu oduprijeti ovom pritisku. Troškovi koje ovakav razvoj situacije stvara nacionalnim ekonomijama su ogromni. Neke su zemlje pokušale kompenzirati ovu tendenciju usvajanjem strategije koja usklađuje fleksibilnost i sigurnost (odnosno pristup “fleksigurnosti”, kako ga promovira Europska Unija). Zaposlenicima nižeg stupnja obrazovanja, starijim radnicima i osobama sa zdravstvenim problemima (uključujući psihičko zdravlje) sve je teže ostvariti egzistencijalni minimum. U gotovo svim europskim zemljama broj siromašnih zaposlenih ljudi je u porastu. Ekonomska strukturna transformacija također uzrokuje pomake u sektorima: zapošljavanje u poljoprivrednom sektoru je u padu. U industrijskom sektoru mogu se zapaziti različiti trendovi. Na mjestima na kojima lokacija privlači industrijsku proizvodnju, broj poslova je u porastu, a na onima iz kojih industrije odlaze, poslovi se gube. Broj ljudi zaposlenih u uslužnom sektoru svugdje je u porastu. Ovakav je razvoj popraćen rastućom ponudom zaposlenja sa skraćenim radnim vremenom. Njih većinom prihvaćaju žene. Sukladno tome raste i stopa udjela ženske radne snage u ukupnom stanovništvu. Mijenja se i obiteljski život. Potrebna fleksibilnost i povećano sudjelovanje žena na tržištu rada prisiljava obitelji na sasvim novi način organizacije svakodnevnog života.

Na drugom kraju lanca prihoda, menadžeri koji su zamijenili poduzetnike na čelu poslovnih aktivnosti u međuvremenu zarađuju plaće više od tisuću puta veće od plaća njihovih djelatnika. Ovaj je omjer u prošlosti bio bliži vrijednosti 1: 10. Ovi menadžeri nemaju onu razinu odnosa sa svoji tvrtkama i djelatnicima kakav su imali nekadašnji poduzetnici. Stoga sada u prvi plan izbija društvena odgovornost tvrtke. U kontekstu lokacije, socijalna je država postala jedan od odlučujućih čimbenika. S jedne strane, ona djeluje kao čimbenik troška koji negativno utječe na međunarodnu konkurentnost tvrtki. S druge strane, socijalna država koja dobro funkcionira također je jamac socijalne i političke stabilnosti, što je važan aspekt u odluci o lokaciji tvrtke.

Neke su zemlje započele reformu svojih sustava socijalne skrbi. Umjesto održavanja visokih beneficija koje se optužuje kao glavne krivce zbog kojih osobe koje ih primaju aktivno ne traže posao, uvedene su takozvane aktivirajuće politike. One se sastoje u smanjenju beneficija na najnužniji minimum (pa čak i manje) uz prisiljavanje ljudi na prihvaćanje bilo kakvog zaposlenja kako bi se “rad isplatio”. Budući su ovakve politike često popraćene sankcijama i vremenskim ograničenjima u pogledu beneficija, mogle bi na kraju stvoriti još veće siromaštvo od onoga kojeg navodno pokušavaju suzbiti. Alternativni put mogao bi biti investicija u sposobnosti ljudi uz očuvanje njihovog svakodnevnog života putem pristojnih primanja.¹⁵

¹⁵ https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=47082

3.2.1.2.Društvena transformacija

Društvena transformacija ima brojne aspekte i nameće specifične rizike od siromaštva. Raspad i raspuštanje društvenih pravila i sustava u spoju s ostalim strukturalnim čimbenicima često vode k unutarnjim migracijama iz seoskih sredina u anonimnost koju pružaju gradovi.

U mnogim zemljama vrlo osobit aspekt društvene transformacije jest način na koji žena iz srednjeg društvenog sloja percipira svoju novu ulogu. Danas žene stječu znatno više stupnjeve obrazovanja od njihovih majki, imaju veću mogućnost dobivanja posla za koji su kvalificirane, a čak i u fazi osnivanja obitelji mogu ostati na tržištu rada. Ova ženska percepcija uloge žene nije popraćena prilagođavanjem ponašanja među muškom populacijom. Stoga dolazi do napetosti u odnosima i, između ostalog, do značajnog porasta stope razvoda brakova. Od svih oblika obitelji, jedno roditeljskim obiteljima prijeti najveći rizik od siromaštva. U mnogim ovakvim slučajevima pomoć koju osigurava sustav socijalne skrbi nije dovoljna. Prečesto se još uvijek temelji na modelu muškarca kao hranitelja obitelji.

Posljedično, neke žene odlučuju uopće ne imati djecu ili smanjiti željeni broj djece jer ne mogu uskladiti posao, karijeru i obitelj i jer ne mogu naći dostatnu podršku za željenu strukturu života. Ovaj proces društvene transformacije na različitim je stupnjevima u europskim zemljama. Zbog toga dolazi do specifičnih poteškoća u integraciji migranata koji su stoga prisiljeni naći put između vrlo različitih sustava vrijednosti i ponašanja živeći život u kojem rijetko imaju dobru podršku novog društva u kojem su se zatekli.

3.2.1.3.Demografska transformacija

U gotovo svim europskim državama nastaje vrlo sličan uzorak demografske promjene. Pomiče se ravnoteža između generacija: povećava se broj starih i starijih ljudi, a opada broj ljudi srednje životne dobi, broj djece i mladih ljudi. Međutim, stope nataliteta pokazuju značajne varijacije koje su vidljivo povezane s načinom na koji žene i muškarci u pojedinim zemljama usklađuju poslovni i obiteljski život. Demografske okolnosti imaju implikacije na tržište rada, obitelj i sustav socijalne skrbi. Može se očekivati da će se rizik od gubitka zaposlenja smanjivati jer će u mnogim zemljama tijekom sljedeća dva do tri desetljeća broj radno sposobnih ljudi opadati.

Stoga se mladim ljudima otvaraju nove perspektive. Morat će se naći načina udovoljiti zahtjevima za skrb o djeci i skrb o starijima. Sustavi zdravstvene skrbi često su neadekvatno pripremljeni za ovakve demografske promjene i takvu skrb prepuštaju obiteljima. U kontekstu demografskih promjena postavlja se još jedno pitanje: pitanje mirovina. Budući u većini zemalja središnje i istočne Europe ove mirovine ne mogu osigurati pristojan život, moraju li i zemlje

zapadne Europe sada početi računati na novu vrstu siromaštva vezanu uz starost? Omjer radno sposobnih ljudi i umirovljenika značajno se pomiče. Kao posljedica, na dnevni red dolazi potreba za povećanjem efektivne dobi umirovljenja.¹⁶

3.2.2. MODEL ŽIVOTNOG CIKLUSA

Mnogi ljudi nikada nisu doživjeli ništa drugo osim siromaštva. Drugi poznaju faze siromaštva koje se izmjenjuju s fazama bez siromaštva. Faze uobičajenog biografskog razvoja su: obitelj, škola, obrazovanje za posao, posao, zasnivanje obitelji i mirovina. Sve su ove faze izložene riziku od siromaštva. U obitelji, dijete koje raste ima na raspolaganju određene ekonomske, sociološko-kulturološke, psihološke i duhovne resurse. Što je niži socio-ekonomski status roditelja (dakle njihovo obrazovanje, primanja i status na radnom mjestu), to im je manje prije spomenutih sredstava na raspolaganju. Možemo reći da se ljudi koji su rođeni u obitelji niskog socio-ekonomskog statusa, koji odrastaju u lošim uvjetima, češće kasnije u životu suočavaju sa siromaštvom, jer je dijete iz obitelji niskog socioekonomskog statusa sklono biti manje uspješno u školi od djeteta iz dobrostojećeg roditeljskog doma. To dijete će zbog toga dostići niži stupanj obrazovanja i teže pronaći mjesto za naukovanje ili posao. Ona ili on češće će raditi na loše plaćenom ili nesigurnom radnom mjestu i češće će biti bez posla na duže vrijeme. Kada takva osoba kasnije zasnuje obitelj, postojat će veća opasnost da klizne u siromaštvo pa će na tu osobu čak i u starijoj dobi više utjecati siromaštvo nego na dobrostojeću osobu.

3.2.2.1. Politike vezane uz siromaštvo i model životnog ciklusa

Danas su socijalne politike još uvijek usmjerene na pomaganje siromašnima. To je dobro. Međutim, nastavi li se borba protiv siromaštva i protiv socijalne isključenosti, i ako konačni cilj bude promicanje dobrobiti, ovaj pristup nije dovoljan. Ljudi uključeni u proučavanje siromaštva i politike prema siromaštvu slažu se da je bolje spriječiti siromaštvo, nego se samo boriti protiv njega. Podrška se prema tome mora, kako je prikazano na slici 4, usredotočiti na rane faze života i na prijelaze iz jedne faze u drugu. Treba spriječiti da se gore navedena spirala siromaštva uopće pokrene.

Ovo zahtijeva socijalnu politiku koja je usmjerena na ulaganje. Takva socijalna politika brine se o siromašnim obiteljima u ranoj fazi, olakšava pristup ustanovama koje se brinu o djeci i školama te pruža podršku u početku života za kasnije životne prijelaze. Ovakvom politikom može se izbjeći “međugeneracijski prijenos” siromaštva, bit će manje odraslih koji će biti pogođeni siromaštvom i kojima će trebati pomoć. U obzir se uzima i politika obrazovanja. Ona

¹⁶ https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=47082

se mora pobrinuti da je svima zajamčen pristup školama i sudjelovanje u obrazovnom sustavu, bez obzira na društvena, etnička ili spolna obilježja, osiguravajući time načelo “jednakih mogućnosti za sve”. Ljudsko dostojanstvo zahtijeva od svih sudionika, državnih i nedržavnih, rad na društvenoj pravdi za sva ljudska bića. Ne igraju samo politički sustavi važnu ulogu u prevenciji siromaštva, već i organizacije poput Caritasa. Uz ono što već rade da bi spriječili siromaštvo, u svom javnom djelovanju političkog zastupanja moraju se zauzeti za socijalnu politiku usmjerenu prema ulaganju. U svojoj službi moraju nastojati biti oni koji “postavljaju točke” za rane prijelaze na životnim tračnicama. Primjeri uključuju službe koje olakšavaju prijelaz iz obitelji u školu pružajući djeci slabijeg imovinskog stanja dodatnu brigu i ciljanu podršku. Još jedan primjer je mentorstvo i vodstvo iskusnih stručnjaka koji prate i pružaju podršku mladim ljudima u njihovoj potrazi za radnom izobrazbom i zapošljavanjem. Općenito, ove politike trebale bi potaknuti sposobnost ljudi da sami vode svoj život. Središnji cilj ovih usluga trebao bi biti osnaživanje ljudi. Pored toga, privatna i javna ekonomija također igraju ulogu u prevenciji siromaštva, jer ako ekonomija ne nudi dovoljan broj radnih mjesta, svi naponi da se siromaštvo izbjegne su uzaludni, kao što je to slučaj u ovim vremenima ekonomske krize. Najbolji način za borbu protiv siromaštva je njegovo sprječavanje.

4. PUTOVANJE U AFRIKU

U ovom poglavlju će se pisati o putovanju u Benin, osobnom doživljaju viđenog, kulture, ljudi, običaja, povijesti i na kraju kako izgleda ono o čemu se često čita i čuje- siromaštvo u Africi.

4.1. POVIJESNI DIO BENINA

Vrata bez povratka su memorijalni slavluk u gradu Ouidah, u Beninu. Slavluk je izgrađen od betona i bronce, a nalazi se na plaži, okrenut prema Beninskom zaljevu. Postavljen je u spomen svih porobljenih afričkih robova koji su s Obale robova u Ouidi, koja je bila jedna od najvažnijih luka na transatlantskoj ruti, prodavani i odvođeni u Ameriku.

Slika 3 Vrata bez povratka

Izvor: Arhiva autorice

Trans-atlantska trgovina robljem započela je stotinama godina nakon arapske trgovine robljem. Naime, Arapi su oko 600 godina prije Europljana već harali Afrikom, ponajviše istočnim dijelovima. Tako je i arapska trgovina robljem trajala od oko 650. godine, pa sve 1900. Procjenjuje se da je najmanje 18 milijuna Afrikanaca bilo porobljeno od strane arapskih trgovaca robljem.

4.2.ŽIVOT U BENINU

Benin se prostire na oko 112 tisuća četvornih kilometara u zapadnoj Africi. Graniči s Nigerijom na istoku, s Togom na zapadu, te Burkinom Faso i Nigerom na sjeveru. U zemlji ravnog reljefa i tropske klime živi oko 10 milijuna stanovnika, koji pripadaju brojnih etničkim skupnima. Prema popisu iz 2002.g. 42,8% stanovništva Benina su kršćani (27,1% rimokatolici, 3,2% metodisti, 7,5% ostale kršćanske vjere), 24,4% su muslimani, 17,3% prakticiraju Vudu, 6% su ostale tradicionalne lokalne religiozne skupine, 1,9% ostale religijske skupine i 6,5% tvrdi da nema religijskih uvjerenja.¹⁷

Klima u Beninu je vruća i vlažna, godišnji prosjek padalina za obalni dio je oko 360mm. U gradu Cotonou najviša prosječna temperatura je 31 °C, dok je najniža 24 °C. Benin ima dva vlažna i dva suha vremenska razdoblja godišnje. Glavno kišno razdoblje je od travnja do srpnja, a kraće je od kasnog rujna do studenoga. Glavno suho razdoblje je od prosinca do travnja, dok je kraće suho i hladnije razdoblje od srpnja do rujna. Ovdje se trguje s duhanom, pamukom, kavom, kikirikijem te palminim uljem.¹⁸

Slika 4 Selo na vodi

Izvor: Arhiva autorice

¹⁷ <https://www.wish.hr/benin/>

¹⁸ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=6925>

Dragica Milinović: Pitanje siromaštva u kontekstu poslovne etike s osvrtom na problematiziranje kvalitete života državljana Benina (završni stručni rad)

Na slici 6 prikazano je selo na vodi. Njihove kuće i način života prilagođen je njihovom geografskom i klimatskom obilježju. U ovakvim selima na vodi uzgaja se pamuk. U selu se većina stanovnika bavi ribarstvom i turizmom. Mještani uzgajaju i nekoliko pripitomljenih kopnenih životinja koje žive na malenim parcelama trave što izvire iz vode.

Slika 5 Primjer kuće na vodi

Izvor: Arhiva autorice

U selu već generacijama žive pripadnici etničke skupine Tofinu u jednostavnim kućama od bambusa podignutim na jezeru, a većina njih se oslanja na samo nekoliko zabodenih stubova u dno jezera. Zbog ovakvog načina života, stanovnici Ganvie se često nazivaju Vodeni narod Benina, a njihovo selo Afrička Venecija na Štulama. . U svojim čamcima imaju plutajuću pijacu. Kao što je prikazano na slici 6 ovise o čamcima kao jedinom prijevoznom sredstvu, kojim mogu ići po lijekove i sve što im je potrebno za život. Također zbog velike raširenosti malarije, bitno je primiti cjepivo par mjeseci prije odlaska u Benin.

Dragica Milinović: Pitanje siromaštva u kontekstu poslovne etike s osvrtom na problematiziranje kvalitete života državljana Benina (završni stručni rad)

Drugi dio grada biva nepoplavljen. Kao što se vidi na slici njihove kuće su sagrađene od blata. Žive u kućama izgrađenim od slame povezane blatom, što vrlo često uzrokuje ozbiljna oboljenja, čak i smrt ukućana, posebno djece. Zbog nehigijenskih uvjeta i velikih bolesti turisti ne mogu spavati u njihovim kućama.

Slika 6 Prikaz kuće od blata

Izvor: Arhiva autorice

4.3.POSJET SELIMA

Na slici 8 prikazan je posjet Beninu u sred ljeta, kada djeca nemaju škole. U jednom selu u glavnom gradu Porto-Novo stanovnici pripremaju iznenađenje za posjetitelje.

Slika 7 Prikaz dočeka

Izvor: Arhiva autorice

Velika većina kada prvi put vidi bijelog čovjeka uzvikne: „Jovo!“- što u prijevodu znači „bijelac“. Nisu mogli vjerovati da su turisti došli baš kod njih, to je za njih značilo „dobro, ljudi znaju da postojimo, možda nam sada i pomognu“. U razgovoru s njima može se otkriti da većina djece koja ima mogućnost pohađati školu, ne pohađa školu radi znanja i obrazovanja već radi jednog toplog obroka koji dobiju u školi. Otprilike 750,00kn košta jedna godina školovanja u Beninu, u toj cijeni je uključena nastava, pribor i ono najvažnije jedan topli obrok. S obzirom da školovanje nije skupo, ne bi trebao biti problem odvažiti se na školovanje barem jednog djeteta u Beninu.

Slika 8 Upoznavanje s stanovnicima Benina

Izvor: Arhiva autorice

Šetnjom kroz selo može se vidjeti njihov način života, njihova igra i pustolovine. Nemaju baš nikakvu igračku, sve sami si naprave od drva, guma i starih lonaca. Njihov čvrsti zagrljaj, snažni stisak ruke i male oči pune vedrine ne izlaze iz glave, a njihov smijeh i vika odzvanja u ušima. Količina sreće koja se ne možete mjeriti, a još manje opisati. Ono što čovjek može osjetiti s njima, ne može se kupiti nikakvim novcem ili materijalnim stvarima.

Slika 9 Dječak iz Benina

Izvor: Arhiva autorice

Dragica Milinović: Pitanje siromaštva u kontekstu poslovne etike s osvrtom na problematiziranje kvalitete života državljana Benina (završni stručni rad)

U znak zahvalnosti što su organizirali doček u svom selu, pokazali kako žive i čime se bave, turisti ih daruju slatkišima, koji su za neke od njih možda prvi slatkiši u životu. Stanu u red i jedan po jedan dolaze pružajući svoje ručice po slatkiše. U tom trenutku shvati se da si materijalno bogat u usporedbi s njima, ali također i koliko si zapravo duhovno prazan i siromašan.

Slika 10 Dijeljenje bombona

Izvor: Arhiva autorice

Nakon što su im podijeljeni bomboni, turisti su ih znatiželjno promatrali. Zanimljivo je što nitko od njih nije došao dva puta ili tražio još, dapače ako je netko slučajno dobio četiri bombona, a netko dva, podijelili bi između sebe da svatko od njih bude zadovoljan. Nakon što su pojeli bombone, svatko od njih je uzeo papirić i stavio u usta. Vodič je objasnio da oni „cucaju“ taj papirić sve dok onaj slatki sok od bombona ne izađe iz njega. Zar nije zapravo potrebno tako malo za istinsku sreću?

5. ZAKLJUČAK

U ovom završnom radu obrađena je tema siromaštva u kontekstu poslovne etike s osvrtom na problematiziranje kvalitete života državljanina Benina. Siromaštvo se očituje na različite načine, među kojima su nedostatak dohotka i sredstava potrebnih da se osigura održiva egzistencija; glad i neuhranjenost, slabo zdravlje, nedostupnost ili ograničena dostupnost obrazovanja i drugih temeljnih usluga; povećana smrtnost, uključujući smrtnost od bolesti; beskućništvo i neodgovarajući stambeni uvjeti; nesigurno okruženje, društvena diskriminacija i izolacija. Višedimenzionalnost siromaštva očituje se u stanju koje obilježava dugotrajna ili stalna uskraćenost resursa, sposobnosti, mogućnosti izbora, sigurnosti i moći koje su nužne za odgovarajući životni standard i ostvarenje drugih građanskih, ekonomskih, političkih, kulturnih i socijalnih prava.

Na primjeru Benina prikazano je siromaštvo u ekonomskom smislu. Stanovnici Benina žive u nehygieničkim uvjetima u kućama od blata bez osnovnih sredstava za život kao što su hrana, voda i struja što nerijetko dovodi do raznih bolesti. S druge strane ne može se reći isto i za siromaštvo u etičkom smislu. Prema viđenome, Benin je etički vrlo bogata država, s duhovne strane su puno ispunjeniji s puno više smijeha i ljubavi prema životu.

6. POPIS LITERATURE

6.1. KNJIGE I ČLANCI

Landes, D. (2003.): Bogatstvo i siromaštvo naroda- Zašto su neki tako bogati, a neki tako siromašni? Masmedia, Zagreb

Muller, G. (2015.): Siromaštvo- Izazov za vjeru, Kršćanska sadašnjost, Zagreb

Sen, A. (2012.): Razvoj kao sloboda, Algoritam, Zagreb

Morin, E. (2008.): Etika, Masmedia, Zagreb

6.2. INTERNETSKI IZVORI

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=47082 (pristupila 3.11.)

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=126720 (pristupila 3.11.)

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56227> (pristupila 9.11.)

<http://www.ijf.hr/pojmovnik/siromastvo.htm> (pristupila 9.11.)

<https://hrcak.srce.hr/13210> (pristupila 20.11.)

<https://hrcak.srce.hr/5711> (pristupila 20.11.)

<https://hrcak.srce.hr/185882> (pristupila 20.11.)

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=32957 (pristupila 20.11.)

<https://www.wish.hr/benin/> (pristupila 26.11.)

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=6925> (pristupila 26.11.)

7. POPIS SLIKA

Slika 1 Dimenzije siromaštva	6
Slika 2 Prikaz socijalne skrbi	11
Slika 4 Vrata bez povratka	20
Slika 5 Selo na vodi	21
Slika 6 Primjer kuće na vodi	22
Slika 7 Prikaz kuće od blata	23
Slika 8 Prikaz dočeka	24
Slika 9 Upoznavanje s stanovnicima Benina	25
Slika 10 Dječak iz Benina	25
Slika 11 Dijeljenje bombona	26

8. ŽIVOTOPIS